

זעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

גיליון מס': 398 פרשת: וישב שבת קודש כ"ג כסלו תשפ"ב (27 בנובמבר 2021 למנינים)

ר"ת	כניסה	יציאה
תל-אביב	16:17	17:16
ירושלים	*16:01	17:14
חיפה	16:04	17:14
באר שבע	16:18	17:17

*לנוהגים 40 דק' 15:43

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

ניצוד זונים לנסים ונפלאות בזמן הזה?

לנשמה לשם שמים, והכל בצניעות ובכוונה גדולה לזכות, לקרב, להציל, לחזק ולטייע לעם ישראל, כך גם בשמים עושים לאותם צדיקים נסים נסתרים שנראים כמו הטבע, והם מצליחים להסתדר בחיים מצוין, ממש באופן נפלא, ויש להם כוחות נפלאים ללמוד וללמד לשמור ולעשות עם כל צורכי הגוף הצריכים להם יום יום ושעה שעה, והכל מידיה כנגד מידה, שעושים הנאה לבריות שאין בהם הנאה לעצמם, וכמו שמצינו אצל יעקב אבינו שתיקן בעיר שכם מטבע, שווקים ומרחצאות, וכן רשב"י הקדוש שתיקן וטיהר בית קברות בטבריא, אם כן גם הקדוש ברוך הוא מתנהג עימם בחסד גדול ולא מנכה מזכויותם בעבור הנסים הללו, וזוכים להיות בבחינת אין בעל הנס מכיר בניסו (מילה לל), וזה יסוד נפלא בעבודת ה' יתברך, וכך גדול מאד לעוסקים בקודש, ומזכים את הרבים לשם שמים (ועיין בן יאירע ע"ה ע"ג).

וזה בעצם מה שעשו המכבים החשמונאים הקדושים והצדיקים עם תרבות יוון הרשעה, הם עשו חסד עם כלל ישראל, וזהו החסד הכי גדול - חסד רוחני להחזיר עטרה ליושנה, ללמוד תורה ולקיים מצוות בפרהסיא, וכן גם כבוד שמים גדול לתקן את הרפיון בעבודת בית המקדש, שזה מה שגרם את גזירת תרבות יוון (ממשיך הב"ח כפי מרש), והתוצאות בהתאם שרואים נסים ונפלאות שהם דרך טבע העולם, והוסיף מור רבינו הגדול זיע"א (בהקדמה לחזון עובדיה חטובה) שכל התורה שיש בידינו היום, הרי זה בזכות נס חנוכה, התנאים מדורו של הלל והלאה, ומהדורות הקודמים להלל לא נזכרים בש"ס כלל, והלל לעומת זאת היה לאחר נס חנוכה, ואם חלילה לא היה נס חנוכה, לא היה שום דבר מהתורה שבעל פה, והבן.

ומכאן לחיי היום יום, צריך לעשות חסד חינם בבית ובמשפחה, ולעצמו אין כלום! ומכוון הכל לשם שמים, להרבות תורה, יראה ומצוות, וכאשר בבית אין מריבות, אין מחלוקות, אין צעקות, אין כעס ועצבים, אין פנים רעות ואין כלום, זה הכל בזכות החסד! וכך זוכים לקבל מה' יתברך שפע של חסדים, נסים ונפלאות נסתרים - דרך הטבע, ועל אחת כמה וכמה בצייור, עסקי ציבור אשר עושים ומעשים לשם שמים בלבד, זוכים לנסים נסתרים ומצליחים במעשיהם הטובים - לפתור בעיות קשות, להשלים דרישות הציבור ולזכות את הרבים בתועלת רוחנית וגשמית, והיתה לה' המלוכה.

וכדאי להוסיף כל יום בתפילת העמידה בברכת 'שמע קולנו', וכן בברכת המזון: 'הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו', ויכוון על כל המשימות שצריך לעשותם באותו יום, שיהיו כולם לשם שמים, ודבר זה בודאי יעשה רעש גדול בשמים - משמי שמי קדם - לטובה ולברכה, אמן, ואתן, שבת שלום.

עצמו בספריו הקדושים, שסבל צרות רבות, עגמת נפש וצער, ולילות של עמל מאנשים קשים, וניצול מכולם, כי אתה ה' עזרתני ונחמתני (עי' בהקדמה לעי"א ע"ג-ע"ד), וזה באמת נס גדול היה פה, שלמרות כל הקשיים הנוראים, זכה לעסוק בתורה, לחדש, לפלפל, לזכות את הרבים, לכתוב ספרים ולהעמיד תלמידים הרבה, ממש נס חנוכה בזמן הזה! וזה בעצם מפורש בשו"ע (פ"ס ר"ה) שכאשר עובר על האדם נס שנראה טבעי, כגון שנקלע למקום של מחבלים וגנבים, והיה נתון בסכנה באותה עת, עם כל זאת לא מברכים 'ברוך שעשה לי נס', משום שהכל נראה טבעי, ולא ניכר הנס. וזה בעצם ההודאה שאנחנו אומרים ב'מודים אנחנו לך', ועל נקיף שבכל יום עמוני, כלומר, יש נסים כל יום יום, ואלו הם הנסים שנראים כמו טבע, הנעשים לאלו שמבינים באמת, ויודעים להודות לה' יתברך תמיד. ומצינו בפרשתינו, פרשת וישב, נסים גדולים שעברו על יוסף הצדיק, שנראו כמו נס טבעי. הנס הראשון, כשחיפש יוסף את אחיו ולא מצא, היה אמור לחזור מיד לאביו, אולם משמים שלחו מלאך הדומה לאיש מסוים, שכיוון אותו לדותן - לאחיו - ושם נתפס, ממש נס להרע! ולא ניכר שהיה זה נס. וכדברי הרמב"ן, שהגזירה אמת והחריצות שקר, וכן כאשר זרקו את יוסף לבור, מבואר בגמרא (ע"ה ע"ג) שהיו בבור נחשים ועקרבים, והיה זה נס גדול שלא עקצו ולא נשכו אותו, ולא הזיקו לו כלל, ובפרט שפשטו את הכתונת וכל בגדיו, וזרקו אותו לבור ערום לגמרי (מבואר בנא"ח ע"ה), והרי זה בבחינת 'אפילו בהסתרה שבהסתרה, גם שם נמצא ה' יתברך, והאחים לא ידעו שהיו נחשים בבור, ולא ראו את הנס הגדול שהיה כאן (מב"פ ע"ה), וכן כשמכרו אותו אחיו, ולקחו אותו הישמעאלים למצרים, היה איתם בעגלות כל מיני תבלין ובשמים משובחים, אף על פי שתמיד יש איתם ריחות רעים, וזאת כדי שלא יהיה ליוסף הצדיק נזק מריחות רעים, וזה נס שנראה טבעי. וכן כשהיה יוסף הצדיק בבית הסוהר, נאמר עליו "כל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו", והכוונה שהכל היה משתנה ממש בידו - האוכל והשתיה לפי דרישת אדונו - ודבר זה הוא פלא! (וה"א פ' וישב ע"ה ע"ה), וגם בזה, הנס לא היה ניכר. וכן מבואר בפסוק (ל"ג ע"ד) "וימצא יוסף חן בעיניו וישרת אותו", שזכה יוסף הצדיק שהיה לו חן מיוחד בעיני כולם, וכולם אהבו להיות במחיצתו, עד שנעשה לבסוף כעין שר בבית הסוהר, וזה היה נס גדול! שנראה נס טבעי.

ומצאתי יסוד נפלא של רבינו הגדול והקדוש הבן איש חי, המלמד אותנו כיצד ניתן לזכות לנסים נסתרים שנראים ממש כמו טבע, ויש בנסים אלו אף תועלת, הצלה וישועה, ועם כל זאת אינם מנקים מהזכויות כלום, והיינו כאשר צדיקים עושים חסד חינם עם הבריות, וכן עושים להם תמיד טובות וחסדים בגוף ובנפש, ועל אחת כמה וכמה חסד

רבינו הרמ"א (בנא"ח ע"ה ע"ה) פסק להלכה שיש לומר בברכת המזון בימי החנוכה: 'הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', ובפרט מי ששכח לומר 'על הנסים' בברכת המזון, שיוסיף כן ב'הרחמן'. ומלבד זה יש כאן גם בקשת רחמים, שאנחנו מבקשים מה' יתברך נסים ונפלאות בזמן הזה, כלומר, בתאריך זה - חנוכה תשפ"ב - וזאת משום שבכל שנה יש את ההארה של הנסים הגדולים שהיו בזמן החשמונאים לפני יותר מאלפיים שנה, ומבקשים אנו גם עכשיו נסים ונפלאות מה' יתברך.

והשאלה הנשאלת היא, הרי מפורש בגמרא (תענית ע"ה ע"ה) שלא טוב לבקש נסים מה' יתברך, משום שיש בזה שינוי בחוק של הטבע, ומפורש כן בגמרא (שבת ע"ה ע"ה) על אדם אחד שנעשה לו נס, ואמר עליו אביו: 'כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית'. וכן מסופר בגמרא (חולין ק"ג ע"ה) על רבא, שבשמים כעסו עליו מאד והיה נוזף, על כך שביקש נס וירדו לכבודו משמים גשמים רבים באמצע הקיץ. ועוד הרי מובא בגמרא (תענית ע"ה ע"ה) שלא טוב להינות ממעשה נסים. ואם כן כיצד אנחנו מבקשים בברכת המזון שה' יתברך יעשה לנו נסים ונפלאות?

ותירץ השערי תשובה (בנא"ח ע"ה ע"ה) שמלחמת החשמונאים והיוונים, היתה נס שנראה כמו טבע העולם. ואף על פי שהיו המכבים מעטים, חלשים וצדיקים, עם כל זה לא היה ניכר שם נס כלל, אלא מלחמה ממש כדרך טבע העולם, ונס כזה שאינו נראה נס גמור, מותר לבקש תמיד.

ולדוגמא, אדם שצריך לישא אשה, גם אם הוא נראה משונה ובעיית פה ושם, אין לו להתייאש, אלא לבקש מה' יתברך שישלח לו את זיווגו, כי אחרי הכל הישודך נראה כמו טבע בחיים - נפשית, רוצים, אוהבים, שמחים ועושים חתונה. וכן נס שטרם קיים פריה ורביה והוא זקוק לבנים, והרופאים לעומת זאת טוענים שלא יזכו לפרי בטן לעולם - לפי חוקי הרפואה, הפוריות והחולי - לא להתייאש, אלא להתפלל לה' יתברך. וכן בעיות בפרנסה, או שרוצה להתקבל לעבודה מסויימת, וצריך לשם כך תעודות וסמכויות, השכלה והיצוניות מתאימה, לא להתייאש, אלא להתפלל לה' יתברך שאכן יקבלו אותו לאותה עבודה, משום שתפקיד, משרה ושררה, נראים כמו טבע כללי, והעושר והכבוד מלפניך, ואתה מושל בכל'. ומכיון שנס חנוכה נראה כמו טבע, ניתן להתפלל ולבקש ישועה מה' יתברך גם בנוסח של נסים ונפלאות. והדברים מתוקים מדבש.

ומצינו שגדולי ישראל זיע"א בדורנו מעידים כן על עצמם. רבינו החזון איש באיגרות כותב, כל ימי מזונתי כמו המן שהיה במדבר לישראל. וכן רבינו הרא"ש שזיע"א (בספר מכתבים ומחמדים) כותב, כל ימי הפרשת מעשר כספים - חומש - ומעולם לא חסר לי דבר. ומורן רבינו הגדול זיע"א מעיד על

איך יודעים אם זה 'משמים' או 'טעות שלנו'?

שלום וברכה מורי ורבותי!

בהמשך לשיחותינו האחרונות, הייתי רוצה היום להעלות רף, ויחד לשוחח על הגדרתם של ניסיונות וקשיים אותם אנו עוברים, אשר בחלקם נועדו לנו 'משמיים', וחלקם מגיעים דוקא 'מהארץ'. ונפרט יותר:

כולנו הרי יודעים שישנם מקרים רבים בהם אנו בטוחים שניצבים אנו מול עבר פי פחת, וחשים שקשיי החיים גדולים הרבה יותר מכחותינו. אולם, אנו מבינים שהמדובר הוא בניסיון אותו זיכנו ה' יתברך לעבור, ובעזרתו יתברך גם בהצלחה רבה. כאשר בהמשך הדרך, ולפעמים אף לאחר שנים רבות, נבין עד כמה היה הדבר הזה לטובתנו. עד כמה דוקא אותם פיטורים ממקום העבודה, דוקא אותו שידוך מאכזב ודוקא אותו תפקיד נחשק וחמקמק היו לרעתנו, למרות שחשבנו באותה העת שאך טוב וחסד ירדפנו' לו נזכה בהם.

בחלקם הגדול של הדברים, הם מסוג האתגרים שבבחינת "חֲבִי כִמְעֻט רָגַע, עַד יֵעָבֵר זַעַם" (ספרי טו, ט), משהו שכביכול אומר לנו הקדוש ברוך הוא: "המתן לי בני יקיר, ומיד כאשר תגיע העת רצון האמתית, אעלה ואוביל אותך אל דרך המלך".

לעומת זאת, כולנו גם יודעים שישנם מקרים רבים בהם אנו הם אלו שהמיטו את השואה על עצמנו. במקרים בהם אנחנו אשמים או במקרים בהם קיבלנו אנחנו את ההחלטה השגויה, אנחנו מבינים שכאן אין לנו על מי 'להפיל תיקים' אלא על עצמנו. לא שייך לומר שהיה זה רצון ה', כי רצון ה' היה אחרת, ואנו אלו שבחרו את הדבר הלא נכון.

וכמו אותו בחור שהגיע לגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ושאל אותו מאחר שאמרו חז"ל (פסוק ב' ע"ג) "ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני", ואם כך גם על איזושהי 'בת פלוני' נאמר שאמורה להזדווג איתו. אם כן, היכן היא אותה 'בת פלוני' לה אני ממתין ומייחל שנים רבות? וענה לו כבוד הרב: "אותה בת פלוני כבר שיחרה לפתחך, ואף נפגשה איתך, ואתה הוא זה שמאסת בה ושילחתה לנפשה".

לאמור, כאשר אתה הוא זה שמבצע את הטעות, אין לך להפיל תיקים על אף אחד אחר חוץ מאשר עליך, כי גם הקדוש ברוך הוא כבר היה רוצה לראות אותך נשוי, מאושר ואבא לילדים. אולם, אתה הוא זה שמנעת מעצמך את אותה הצלחה אדירה.

(ובזה פירשתי בדרך לחות את האינוי בלשון האדם בעומק יו"ט ע"ג) אר"י אמר שמואל "בכל יום ויום" בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני. ללשונו בסוטה (כ' ע"ג) ובסנהדרין (כ"ב ע"ג) אר"י אמר רב "ארבעים יום קודם יצירת הולד" בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני. דאף דתרי אמוראי נינהו, י"ל דרב מיירי בגזירה הראשונה וכל' הגמ' בסוטה "כאן בזיווג ראשון", ואילו שמואל מיירי אחר שדוחה את זיווגו, ולכך בכל יום יש צורך לחדש לו זיווג מחדש).

אם כן, מה יכול לגרום לנו באמת להבין האם האתגרים אותם אנחנו עוברים או התפקיד הנחשק לו אנו מייחלים או העבודה המאתגרת בעיצומה אנו נמצאים הם באמת הדברים הנכונים והמתאימים לנו, ועם כל הקשיים אנו בחלק מאותו ניסיון אשר הועיד לנו ה' יתברך, או לחילופין נמצאים אנו באחת משגיאות חיינו אותן אנו מנהלים כקשיי עורף כאשר הכישלון וההפסד הם אלו שהופכים להיות מנת חלקנו בעיתוי הקרוב ביותר?

ובכן, לימדנו חז"ל הקדושים (ערוכות י"ג ע"ג) "כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו, וכל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו". ובפירוש הדברים כתב הבן איש חי בספרו 'נפלאים מעשיך' מעשה בשני שותפים, אשר לפתע החל כוכבם לדעוך, ולאחר תקופה ארוכה של הצלחה החלו לחוש היאך הקרקע נשמטת מתחת רגליהם, ובכל אשר יפנו במקום להשכיל ולהצליח הם זוכים לנחול כישלונות והפסדים.

אחד מהשותפים פנה לחברו וביקש לפרק את השותפות, כאשר לקח את אותו סך המגיע לו על חלקו, טמן אותו באדמה והלך לעבוד כפועל פשוט מן המניין במקומות עבודה אחרים. חברו החליט להילחם, והמשיך לרכוש סחורות ולמוכרן בהפסדים עד אשר פשט את רגלו והוצרך לפשוט אף את ידו לצדקה.

הראשון שהשכיל לעצור את מרוץ החיים בהמתינו לשעה הנכונה, לאחר מספר שנים של עבודה כפועל פשוט, מצא לפתע מציאה די נאה, אשר אותה מכר והרוויח עליה הון רב. לאחר שראה היאך המזל מאיר לו פנים, החל לשלוח את ידו במסחר בסכומים קטנים, ורק לאחר שראה עד כמה הברכה שבה לשרור בחלקו, וכל עסקה אותה ביצע הביאתו לכנפי הרווח וההצלחה, פדה את כל כספו מבטן האדמה וחזר לימי גדלותו ועשירותו.

כאשר מראים לך משמים שלא זו הדרך בה מעוניינים שתפסע, אל לך להילחם בכך אלא לעצור ולחפש את הדרך הנכונה. לעומת זאת, כאשר תראה סייעתא דשמיא מיוחדת המכוונת אותך לדרך כלשהי, פסע בה בבטחה בזריוות ואפילו בריצה, כי שם מנחים אותך משמים ומובילים אותך להצלחה.

היסודות האמורים ללוות את האדם בכל דרך, בכל תפקיד, בכל 'קריירה' ובכל עתיד אותה בוחר הוא לעצמו, אמורים להתחלק לשלושה חלקים:

החלק הראשון הוא - על האדם לעשות ככל יכלתו בכדי לבחור את הדרך הטובה והנכונה לו על פי דעת תורה. "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים י, יא), אפילו יאמר לך על שמאל שהוא ימין או על ימין שהוא שמאל, עליך לשמוע לו (ספרי ק"ד ע"ג), משום שהברכה מצויה בתוך דבריו של החכם. וגם אם חלילה תיכשל לאחר מכן, תדע בכל עת שאתה בדרך הנכונה. כי אם בחרת בדרך אותה התווה לך אדם גדול, הרי שהקדוש ברוך הוא נמצא עמך בדרך זו, והוא זה שבוחר להעניק לך את ההפסד הרגעי כדי לזכותך להיות ראוי וכלי קיבול לריווח הגדול והאמתי.

החלק השני המוטל על האדם הוא - לעשות ככל יכולתו בכלים שניתנו לו. לאמור, אם נתן האלוקים ידיים, רגלים ועיניים, עליך להשתמש בהן כמיטב יכולתך. לא להתעצל, לא להתעלם מסכנות ולא להבליג על בעיות המתעוררות. כביכול אומר לך האלוקים, את הסייעתא דשמיא תקבל ממני על הדברים אותם אין בכחך לבצע. אולם, כל היתר, אשר בכחך לבצע, לשם כך קיבלת ממני את המתנות הראויות לך. בדיוק כמו שאדם לא יפסע למרכזו של כביש סואן בעיניים עצומות, ויתפלא מדוע פרחו נשמתו ועלתה לישיבה של מעלה על ידי משאית דוהרת. כך לא יעצום את עיניו שכלו ויכנס לשוק החיים הסוער, ויאמר לאחר מכן: "מדוע הפסדתי את כספי ואת חיי?".

והדבר השלישי והאחרון - אמונה וביטחון מלאים בקדוש ברוך הוא. אם עשית את המוטל עליך עד כה, אם השקעת בחיים הרוחניים האמיתיים הנדרשים ממך, אם השקעת את מעשרותיך במקומות הנכונים, אם הרבית בתפלה ועשיית ככל יכולתך על פי דעת התורה הקדושה, ועדיין הישועה רחוקה מלבוא. בין אם המדובר הוא בישועה כלכלית, רפואית או משפחתית, הרי שהקדוש ברוך הוא הוא זה שקיבל למענך את ההחלטה הנכונה והנבונה ביותר, והחליט שטרם הגיע הזמן לאותה ישועה לה אתה מצפה. ואם כך, אתה עדיין נמצא בדרך הנכונה ועליך לשמוח, כי כל יום שעובר רק מקרב אותך לתכלית המיוחדת והמדהימה שנבראה ונועדה אך ורק לך.

בפרשתנו: "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אָחִיךָ רָעִים בְּשִׁכְמְךָ, לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם, וַיֹּאמֶר לוֹ הַנְּנִי. וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ נָא רָאה אֶת שְׁלוֹם אָחִיךָ וְאֵת שְׁלוֹם הַצֵּאן וְהַשֶּׁבִינִי דָּבָר. וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֵאוּ שָׂכְמָה. וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהָנֵה תַעֲהָ בְּשָׂדֵה, וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֹשׁ. וַיֹּאמֶר אֵת אָחִי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ. הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם רָעִים. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה, כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים לֵאמֹר דִּתְיִנָּה, וַיִּלְךְ יוֹסֵף אַחֵר אָחִיו וַיִּמְצְאֵם בְּדָתָן" (בראשית לו, ג-ז).

יעקב אבינו שלא ידע על יחסיהם העכורים של השבטים עם יוסף, שולח אותו לדרוש בשלום, ויוסף ביצדקתו לא מגלה לאביו על אותם יחסים. מה שמוביל אותו לאחר מכן להגיע אליהם ו"להנות" מכוונותיהם הטובות לשולחו לישיבה של מעלה, כאשר בצוק העתים ובהחלטה של רגע הוא נמכר לישמעאלים שמוכרים אותו למדיינים שמסיימים את מסכת ייסוריו במצרים בביתו של פוטיפר, אשר שם מתחיל הוא מסע אחר המסתיים ביציאה מבית האסורים להיכל המלכות.

אולם, פרט נוסף מלמדת אותנו התורה הקדושה בהשתלשלות המורכבת הזו. כאשר הגיע יוסף לשכם לפגוש את אחיו, הוא גילה לתדהמתו שהם אינם במקום. הוא כבר שקל לשוב לביתו, רק שאז ראה אדם חביב ואינו מוכר, ולשאלתו על מיקום אחיו רועי הצאן, נענה שכלל הנראה יצאו לדותן

שאלה יפה

שו"ת ממורנו הרב שליט"א

(מנן רבינו זצ"ל חו"ע בכטת דף תקל"ו), ושומר מצוה לא ידע דבר רע (קבלת ת, ה).

מחמאה על איסור

שאלה: האם מותר להחמיא לאמא על תסרוקת חדשה שעשתה, אף על פי שהיא עוברת על דת יהודית בזה שאינה מכסה את ראשה, ונמצא שאני מחמיאה לה על איסור? וכן האם מותר להחמיא לאמא או לאחות על בגדים שאינם צנועים (כן שאלות לת דעתי בענין), אני אמנם אומרת להם שהצבע יפה או הבד יפה, אבל לא הבגד עצמו יפה, אולם הן ממש מתעקשות שאני אחמיא להם על הבגד עצמו, האם זה מותר?

תשובה: מותר להחמיא לאמא על כך, כדי להראות לה שאת עושה לה כיבוד הורים, ולנצל את זה לאט לאט לקרב ולחזק אותה בצניעות ובמצוות עד כמה שאפשר. ומאחר שהמטרה היא כדי לקרב אותה לתורה, לכן אין זה נחשב כמחמאה על איסור, והבן.

וכן מצוה להחמיא על בגד מסוים אף שאינו לרוח התורה, ומצוה להוסיף ולומר: "הבגד יפה אך לא צנוע" וכדומה. ואדרבא, בזכות המחמאה על הבגד, יהיה ניתן לקיים מצוות "הוכח תוכיח", ולהסביר להן שעל בגד צנוע אין עין הרע, והוא גם יותר נאה ומכובד.

"ואל תטוש תורת אמך"

שאלה: כיצד מתייחסים בהלכה לספרדי אשר החליט כחלק מתהליך התשובה שלו להשתייך לזרם חסידי כזה או אחר, ועל ידי כך הוא משנה, ונוהג כמנהגי האשכנזים? ומה לגבי "ואל תטוש תורת אמך"?

תשובה: זו אכן בעיה רצינית. מסכן בעל תשובה שנפל בידים של חסידות פלוגית ואלמונית, שרובם ככולם אינם עוסקים בהלכה, וממילא גם ההשקפות שלהם משובשות.

צריך בחכמה להכניס למקום תורני ספרדי מובהק, ולומר להם בפירוש, שהספרדים הם זרע קודש הרבה יותר מהחסידות למיניהם, הן בתמימות, הן בצניעות והן באמונה ובקדושה. ואין צורך להעתיק מהם כלום. ורק אותם חסידים שרצו לשמור עליהם שישארו בחסידותם, עשו להם כל מיני הבטחות, סגולות ומבצעים, הן וכיוצא בהן.

תשובה: אם יכול לבוא לביתו ולהדליק עדיף ומצוין, ואם זה נסיעה ארוכה וביטול תורה, יכול לצאת ידי חובה בבית חמיו.

לשחק כדורגל בשבת קודש

שאלה: האם מותר לשחק כדורגל בבית על רצפה מרוצפת בשבת קודש? ומה הדין לשחק כדורגל במגרש בשבת?

תשובה: מעיקר הדין כדור שהוא משחק הוא מוקצה בשבת (אורי"ח סי' ע"ח סעי' מ"ה), ובעוון זה נחרבו עיירות בארץ הקודש, רחמנא ליצלן.

ועל כל פנים בזמנינו שעושים את הכדור, וקונים אותו במיוחד לשם משחק, אין בו דין מוקצה בשבת (מנן רבינו זצ"ל בחו"ע שבת ח"ג דף ק"ט, והביא כן גם בספר רבינו הגר"ש וואזנר ורבינו הגר"ש אלישיב זצ"ל, ע"ש).

וכמוכן שלשחק ברחוב או במגרש וכיוצא בזה, אסור בשבת, ויש בזה חילול השם וזילותא דשבתא (עי' שבת ק"ג), ובנוסף לכל גם ביטול תורה, והדבר חמור מאד!

אבל לילדים לפני גיל בר מצוה, מותר להם לכתחילה לשחק בכדור (רבינו אור לנ"ו ח"ב דף ק"ט), ובפרט כיום שבכל בית יש קרקע מרוצפת, ועוד שדבר זה מרגיע את הקטנים וכן את הגדולים, בזה שעוזרים להם ומעסיקים ומעודדים אותם, כדי שיתחזקו בנפשם ויבואו אחר כך לשיעור תורה, או לשיעור אבות ובנים וכיוצא בזה.

לדבר אחר ברכת 'המפיל'

שאלה: האם מותר לדבר אחרי ברכת 'המפיל' שבקריאת שמע שעל המיטה?

תשובה: לכתחילה יש לזהר בזה, ולא לדבר בין הברכה לשינה, משום שברכת 'המפיל' על השינה, היא כמו ברכת הנהנין על האוכל. אולם למעשה כשאין ברירה, ויש צורך לדבר על איזה דבר נחוץ, או לאכול ולשתות, מותר לעשות כן, וזאת משום שברמ"א (סי' ר"ט) לא כתוב שאסור לדבר או לאכול, אלא כתוב 'אין אוכלים ושותים ולא מדברים', ע"ש. משמע שרק לכתחילה צריך לזהר בזה, והכל לפי הענין (ועי' מנן רבינו זצ"ל ביחוד ח"ד סי' כ"א).

והוא הדין אם זקוק לעשות איזה מעשה לצורך כיבוד הורים, או חסד עם אשתו, וכיוצא בזה, ואין אפשרות אחרת, וכן אם מרגיש שאינו נרדם ורוצה לעסוק בתורה, יכול לכתחילה להקל בזה

בן המתגורר לסירוגין בבית הוריו הגרושים
שאלה: הורים גרושים שבנם גר אצלם לסירוגין, מי מוציא ידי חובת הדלקת נרות חנוכה?

תשובה: בפשיטות נראה שהוא יוצא ידי חובה היכן שהוא ישן בלילה.

ולמעשה, יתכן שאם גם הבעל וגם האשה מדליקים נרות חנוכה, אז היכן שהבן יהיה הוא יצא ידי חובה ממה נפשך, ואף אם הוא לא יהיה שם בעת ההדלקה (ועי' חו"ע חט"כ ע"מ קנ"ה), וזאת משום שנרות חנוכה הם חובת הבית כמוזוה.

הדלקה בברכה כשנמלכו בדעתם

שאלה: זוג ששהו בבית ההורים בשבת, ותכננו לישון שם אף במוצאי שבת ולכן הדליקו שם נרות חנוכה, אולם לאחר מכן נמלכו בדעתם והחליטו לחזור לביתם, האם הם צריכים להדליק שוב נרות חנוכה בברכה בביתם?

תשובה: ממה נפשך יכולים שוב לברך, שהרי השינה היא הקובעת (ועי' בחו"ע ה"ב), ועוד שהספרדים אינם מדליקים לעצמם אלא עם הוריהם, ונמצא שלעצמם עדיין לא הדליקו, ולכן אם חוזרים לביתם ידליקו בברכה.

וכן להיפך, אם החליטו במוצאי שבת קודש מיד לחזור לביתם, ולכן לא יצאו ידי חובה מההדלקה של ההורים, ואחר כך ראו שירוד גשם וכו' ומחליטים להשאר בבית ההורים, צריכים להדליק בברכה, משום שהם לעצמם. ונמצא שהמעשה קובע, וגם המחשבה, והבן!

העיקר להגדיל כבוד שמים

שאלה: האם עדיף להדליק נרות חנוכה בטפח הסמוך לפתח משמאל, או בחלון שמימין הפתח?

תשובה: בודאי שעדיף בפתח משמאל, שהרי המזווה נמצאת בימין, ונמצא שהוא מוקף במצוות. אולם כאשר החנוכייה נמצאת בפתח לא רואים כל כך את הנרות, ואין בזה פרסומי ניסא, ואילו כשהיא בחלון מימין יש יותר פרסומי ניסא. עדיף שישים את החנוכייה בחלון מימין, משום שהעיקר להגדיל כבוד שמים על ידי פרסומי ניסא.

אדם המתארח בימות החנוכה

שאלה: אדם המתארח אצל חמיו בכל ימי החנוכה וישן שם, ויש לו אפשרות לבוא לביתו כל יום, האם צריך להדליק נרות בביתו?

המשך מעמוד 2

"כִּי שְׁמַעְתָּי אֶמְרִים גְּלוּכָה דְתִינָה" (ס"ט, י"ח) ואכן "וַיִּלְךְ יוֹסֵף אַחֲרָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדָתָן" (ס"ט).

המדריש (בבאש"ט פ"ה ס"א י"ד) **מעדכן שאותו אותו אדם לא מוכר היה מתוך שלושה מלאכים שנשלחו על ידי ריבונו של עולם בכדי למשוך את יוסף לתכלית אותה הועיד לו מסובב הסיבות.**

בכל מהלך הימים בהם היה יוסף בגלות, בנכר ובבית האסורים הוא הבין שכמי שעשה את המוטל במצוות כיבוד הורים ויצא עד לשכם, וכמי שנפגש בפעוה דרשמי מיוחדת עם מאן דהו שזכה ושמע מאחיו את התחנה הבאה

למרות שהם יושבים בבור הכלא כאשר סכנת מוות מרחפת על ראשם. כי ליד יוסף הצדיק חשו כולם שמחה והתלהבות מחיי היום יום גם אם הם בבור הכלא החשוך. אולם על כך כבר שוחחנו בעבר, וודאי שכל שותפי שיחתנו זוכרים זאת בפירוט, ולא נאריך שוב.

בכל דור, בכל דרך, בכל גיל ובכל צומת, בהם נזכה למלא את שלושת הסעיפים הקטנים הללו נזכה ונבטח את עצמנו להשכיל ולצעוד בדרך הנכונה אותה הועיד לנו ה' יתברך, ולזכות להצלחה מרובה ולאך טוב כל הימים, אמן.

וברוכים תהיו!

אותה הועידו לעצמם. הרי שבכל אותה דרך לא היתה טעות אחת בה יכל הוא להאשים את עצמו. ולהיפך - רגלי ההשגחה העליונה הם אלו שהובילו אותו עד לדותן ומשם אל הסוף ה'לכאורה' מר."

בכל מהלך התקופה הזו ידע יוסף עד כמה המקום הטוב והמיוחד בשבילו, אותו מקום לו הוא זכה להגיע לאחר שמילא את שלושת התנאים הנזכרים לעיל.

מאותה סיבה שואל גם יוסף בפרשתנו את שר המשקים ושר האופים היושבים עימו בבור הכלא "מִדּוּעַ פְּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם" (בבאש"ט מ, ז), וזאת